

Abstrakt

Právnícká dvouletka a činnost politické komise v letech 1948-1950

Disertační práce se zabývá činností a složením politické komise ministerstva spravedlnosti a její úlohou při rekodifikačních pracích v období tzv. právnícké dvouletky, tedy v období let 1948-1950. V tomto období došlo k vytvoření nových právních předpisů ve všech hlavních odvětvích práva a jejím výsledkem byla kompletní přestavba právního řádu Československa. Cílem předkládané práce je hlubší studie a přiblížení činnosti politické komise v průběhu rekodifikačních prací včetně jejího zasazení do hlubšího kontextu rekodifikací v československé republice a prokázání skutečnosti, že politická komise fakticky a zásadním způsobem ovlivnila finální podobu těchto právních předpisů, a tedy i charakter „nového právního řádu“ v socialistickém Československu.

Vzhledem k tomu, že podkladem pro rekodifikační práce v období právnícké dvouletky se staly koncepty kodexů zpracované již v období předcházejícím, je první část disertační práce věnována právě těmto předchozím pokusům o rekodifikaci jednotlivých hlavních odvětví práva ve 20. a 30. letech 20. století a jejich výstupům v podobě osnov jednotlivých kodexů.

V další části je pak pozornost věnována samotné právnícké dvouletce. Autorka zde nejprve obecně pojednává o jejím právním zakotvení a vyhlášení a dále o organizaci rekodifikačních prací i o výsledcích právnícké dvouletky v jednotlivých hlavních právních odvětvích. Poté se již zaměřuje na vlastní činnost politické komise. Zde je věnována pozornost samotnému procesu jejího ustavení a personálního obsazení včetně klíče pro výběr jejích členů. Proces výběru osobností, které se nakonec staly, resp. byly jmenovány členy politické komise, byl z hlediska naplnění smyslu její existence klíčovým faktorem, neboť do značné míry právě jednotliví členové a jejich autorita, argumentace či mocenská pozice rozhodovala o finálním znění předkládaných usnesení. Jsou zde rovněž prezentovány biografie jednotlivých členů politické komise a v neposlední řadě též změny v jejím složení, které proběhly zejména v návaznosti na konání IX. Sjezdu Komunistické strany Československa. Kodifikační práce jsou zde rovněž zasazeny do kontextu rekodifikací i v dalších socialistických státech a autorka rovněž analyzuje jednotlivé zahraniční aspekty, které se do činnosti politické komise promítly a ovlivnily ji.

Závěrečná část předkládané práce se zabývá otázkou, do jaké míry, resp. v jakých ustanoveních se vliv politické komise skutečně projevil na finálním znění vybraných „velkých“ kodexů. Kapitola je věnována zhodnocení vlivu nejen politické komise ale také Národního shromáždění, jehož hlasování se stala pouze jakousi nezbytnou formalitou předstírající demokratický prvek na cestě k přijetí nových

právních předpisů. Autorka zde proto analyzuje stenoprotokoly ze schůzí Národního shromáždění a sněmovní tisky z jednotlivých jednání pověřených výborů (zejména výboru ústavně-právního) a provádí jejich detailní komparaci s usneseními politické komise stejně tak jako s dalšími dostupnými informacemi z průběhu tvorby jednotlivých osnov za účelem kvalitativního zhodnocení prokázání stěžejní úlohy politické komise v procesu rekodifikačních prací.

Ač se období právnické dvouletky může ze současného pohledu jevit pouze jako (ne)dávná historie, opak zůstává pravdou. Právní předpisy přijaté v tomto období do značné míry ovlivnily podobu českého (resp. československého) právního řádu na mnohá desetiletí a vytvořily myšlenková schémata, která například v oblasti občanského, či rodinného práva i přes četné novelizace přetrvávala fakticky až do 21. století. Byla to z velké části právě politická komise, kdo vytyčil ideologický rámec těchto právních předpisů a kdo revidoval znění navržená odbornými subkomisemi z hlediska jejich souladnosti s premisami socialistického práva. Vzhledem neukončenosti současných rekodifikačních prací (například v oblasti trestního práva procesního ale k i zásadnějším novelizacím v nedávné době rekodifikovaného práva občanského) je vhodné analyzovat původ existence jednotlivých právních institutů či konkrétních formulací zákonných ustanovení stejně tak jako motivace, jež vedly k jejich formulaci. Znalost těchto skutečností může i v dnešní době posloužit jako příklad a inspirace, a to jak pozitivní, tak negativní, při tvorbě či novelizacích právních předpisů.

Klíčová slova:

právnická dvouletka

politická komise

ministerstvo spravedlnosti